

In de spiegel van de vroegchristelijke kunst: Ravenna

In mijn studententijd ben ik met enkele medestudenten naar Ravenna gegaan, een heerlijk rustige, betrekkelijk kleine stad in het midden van Italië met prachtige vroegchristelijke kerken. Toen ik hier rondliep, waande ik me even in deze tijd van de vroege Kerk waarin ik zo graag eens had rondgewandeld.

Hoe komt het dat deze stad zo'n belangrijk centrum van vroegchristelijke kunst was?

De keizer van het christelijk geworden Romeinse rijk, Honorius, resideerde aanvankelijk in Milaan, maar uit vrees voor de barbaarse horden die oprukten uit het Noorden, verhuisde hij in het jaar 402 zijn hof naar Ravenna in Midden-Italië. Hierdoor ging de christelijke bouwkunst in deze stad enorm bloeien en groeien. Ook toen de Gothen de stad overnamen bleef Ravenna het centrum. Zij waren ariërs (erkenden in navolging van Arius de Godheid van Christus niet) en bouwden dan ook kerken waarin het accent lag op de menselijkheid van Christus. In het jaar 540 viel de stad in handen van keizer Justinianus, die streefde naar één groot Romeins rijk. Hij wilde tegenover het arianisme de orthodoxie weer herstellen.

Kwam zijn ideaal ook tot uiting in de kerkbouw?

In 549 werd een nieuwe basiliek ingewijd door bisschop Maximianus: de San Apolinare in Classe. Deze kerk werd genoemd naar Appolinarius, die het christelijk geloof in Ravenna gebracht had. Het 'in classe' verwijst naar de wijk waar deze kerk werd gebouwd, wat een haven was. In deze kerk krijgt het orthodoxe geloof vorm en inhoud.

Op welke wijze is dit orthodoxe geloof zichtbaar in deze kerk?

Aan de muren van deze kerk zijn medaillons aangebracht met daarop de opeenvolgende orthodoxe bisschoppen van de stad. In de apsis staat Appolinarius als een herder temidden van de schapen in een paradijselijk weideland met bomen en struiken. Boven Appolinarius is een mozaïek aangebracht, dat de verheerlijking van Christus op de berg voorstelt. Je ziet een grote blauwe cirkel met daarin talloze sterren en in het midden het kruis. Dit symboliseert de gedachte van Christus als Triomfator: 'Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde'. In het midden van het kruis is een afbeelding van het gelaat van Christus te zien. Boven de cirkel zie je de hand Gods. Rondom de cirkel zijn de drie apostelen Petrus, Johannes en Jacobus te zien, die bij de verheerlijking op de berg aanwezig waren. Dit mozaïek laat in al zijn details zien dat Christus niet alleen mens maar ook God is.

Waarom vindt u deze kerk zo mooi?

Deze kerk ademt in al zijn eenvoudige schoonheid iets van de vroegchristelijke geest. Het is er licht en bijna voorjaarsachtig, er is iets van de Christus' lijden en verheerlijking te zien in deze kerk.